

gerechtelijke procedure zou besparen. Een eenzijdige ontbinding zou immers veelal door een gerechtelijke procedure worden gevolgd, hetzij omdat de schuldeiser gedwongen uitvoering van de restitutie- of schadevergoedingsverbintenissen wil verkrijgen, hetzij omdat de schuldenaar de eenzijdige ontbinding betwist. Omgekeerd hoeft een feitelijke beëindiging wegens wanprestatie niet noodzakelijk in een procedure voor de rechter uit te monden. Het is immers mogelijk dat partijen genoeg nemen met de feitelijke toestand die de feitelijke beëindiging wegens wanprestatie doet ontstaan of dat zij na de feitelijke beëindiging tot een akkoord komen om hun contractuele relatie juridisch te beëindigen.

Aldus lijkt de invoering van de zo vaak geroemde eenzijdige ontbinding wegens wanprestatie in het Belgische recht op dit ogenblik geen *must* meer te zijn. De door het Hof van Cassatie aanvaarde mogelijkheid tot feitelijke beëindiging wegens wanprestatie biedt hiervoor immers een afdoend alternatief, dat bovendien beter past in het huidige wettelijke kader.

Voor de schuldeiser heeft de feitelijke beëindiging wegens wanprestatie daarenboven als voordeel dat hij nadien naar eigen goeddunken kan beslissen of hij schadevergoeding dan wel ontbinding van de overeenkomst vordert. Aldus wordt een vergelijkbaar resultaat bereikt als in het Engelse recht, dat doorgaans toch erg geschikt wordt bevonden voor toepassing in het commercieel verkeer. Naar Engels recht kan een contractpartij bij wanprestatie van haar wederpartij onder bepaalde voorwaarden overgaan tot *termination* van de overeenkomst. Deze *termination* heeft als zodanig enkel tot gevolg dat partijen van hun verbintenissen worden bevrijd (wat voor alle duidelijkheid wel een verschil is met de feitelijke beëindiging wegens wanprestatie, die op zich geen bevrijdende werking heeft). Vervolgens kan de partij die het slachtoffer werd van de wanprestatie kiezen: ofwel vordert zij restitutie (mits aan de voorwaarden hiertoe is voldaan), ofwel vordert zij zgn. *expectation damages*, i.e. schadevergoeding die erop gericht is haar in de positie te plaatsen waarin zij zich zou hebben bevonden indien het contract correct was uitgevoerd.

Joke Baeck
Doctor-assistent UGent

Hof van Cassatie
1e Kamer – 2 oktober 2009

Voorzitter: de h. Storck
Rapporteur: mevr. Matray
Openbaar ministerie: de h. Werquin
Advocaat: mr. De Bruyn

Verzekering – Motorrijtuigen – Vergoedingsregeling zwakke weggebruiker – Vergoedingen niet vatbaar voor schuldvergelijking met het oog op de vordering van andere vergoedingen wegens het verkeersongeval – Regresvordering van de verzekeraar op de verzekerde – Geen schuldvergelijking tussen de vergoeding verschuldigd aan het slachtoffer en de regresvordering van de verzekeraar tegen dit slachtoffer in zijn hoedanigheid van verzekerde

De schuldvordering die de verzekeraar op de zwakke weggebruiker heeft op grond van het regresrecht van art. 25, 3°, b) Modelovereenkomst wegens het toevertrouwen van een motorrijtuig aan een persoon die op het ogenblik van het schadegeval niet voldoet aan de voorwaarden die de wetten en reglementen voorschrijven om dat rijtuig te besturen, is een schuldvordering betreffende een vergoeding die verschuldigd is wegens het verkeersongeval. Er is geen schuldvergelijking mogelijk tussen enerzijds de bedragen waarop het slachtoffer als inzittende recht heeft op grond van art. 29bis WAM-wet en anderzijds de bedragen die de verzekeraar verhaalt op dit slachtoffer in zijn hoedanigheid van verzekerde op grond van art. 25, 3°, b) Modelovereenkomst.

F.I.B. t/ P.D.

Volledige weergave: zie www.rw.be

Hof van Cassatie
3e Kamer – 28 maart 2011

Voorzitter: de h. Storck
Rapporteur: mevr. Delange
Openbaar ministerie: de h. Palumbo
Advocaat: mr. van Eeckhoutte

Sociaal statuut zelfstandigen – Bijdragen – Venootschapsbijdrage – Rechtspersonen – Hoofdelijkheid – Verjaring – Invordering – Aangetekende brief aan vennoot of mandataris – Werking jegens rechtspersoon

Inzake de betaling van de bijdragen, die opgelegd wordt door het sociaal statuut voor zelfstandigen, zijn de rechtspersonen, samen met hun vennoten of mandatarissen, hoofdelijk gehouden tot betaling van dezelfde schuld. De verjaring wordt gestuit ten aanzien van alle personen die tot de betaling van diezelfde schuld gehouden zijn. De aangetekende brief van het met invordering belaste organisme, gericht aan de vennoot of mandataris, stuit ook de verjaring ten aanzien van de tot betaling van de sociale bijdragen hoofdelijk gehouden rechtspersoon.

RSVZ t/ NV M.R.

I. Rechtspleging voor het Hof

Het cassatieberoep is gericht tegen de arresten van het Arbeidshof te Luik, afdeling Namen, van 25 april 2006 en 14 december 2006.

...

III. Beslissing van het Hof

Beoordeling

Middel

Art. 15, § 1, derde lid van het KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen bepaalt dat de rechtspersonen, samen met hun vennoten of mandatarissen, hoofdelijk gehouden zijn tot de betaling van de bijdragen die laatstgenoemden verschuldigd zijn.

Krachtens art. 16, § 2, tweede lid van hetzelfde besluit wordt de verjaring van de invordering van de bijdragen niet alleen gestuit op de wijze bepaald in de artikelen 2244 e.v. BW, maar ook met een aangetekende brief waarbij het organisme dat belast is met de invordering de door de betrokkene verschuldigde bijdragen opvoert.

Door de hoofdelijkheid zijn de rechtspersonen gehouden tot de betaling van dezelfde schuld als hun vennoten of mandatarissen. De verjaring wordt gestuit ten aanzien van alle personen die tot betaling van diezelfde schuld gehouden zijn.

Door te oordelen dat «de in art. 2249 BW bedoelde «ingebrekestelling» alleen betrekking heeft op de artikelen die uitdrukkelijk in dezelfde afdeling (van dit wetboek) vermeld worden en dus meer bepaald op art. 2244», dat die ingebrekestelling «niet de verzending van een aangetekende brief insluit, ook al kan die verzending, krachtens een andere wettelijke bepaling, gelden als een verjaringstuitende daad ten aanzien van degene aan wie ze is gericht», dat, «aangezien het hier regels betreft die afwijken van het algemeen beginsel volgens welk de verjaring niet gestuit wordt ten aanzien van de personen die niet rechtstreeks in gebreke zijn gesteld, de bepalingen van de artikelen 1206 en 2249 BW (...) op beperkende wijze moeten worden uitgelegd», verantwoordt het arrest van 25 april 2006 niet naar recht zijn beslissing die aan de aangetekende brief waarbij het met de invordering belaste organisme de bijdragen vordert van de vennoot of van de mandataris van die rechtspersoon, een verjaringstuitende werking ontzegt ten aanzien van de rechtspersoon.

Het middel is in zoverre gegrond.

...

NOOT – De «occulte» aangetekende brief. Hoofdelijkheid, verjaring en stuiting in het sociaal statuut der zelfstandigen

De geannoteerde uitspraak vervolledigt de rechtspraak over het procedurele facet van de hoofdelijke gehoudenheid van rechtspersonen voor de betaling van sociale bijdragen, verschuldigd door hun mandatarissen of vennoten (art. 15, § 1, derde lid Sociaal Statuut der Zelfstandigen). Wanneer de zelfstandige (mandataris of vennoot) verzuimt tijdig de driemaandelijke sociale bijdrage te betalen, kan de socialeverzekeringkas (of de Nationale Hulpkas) zich wenden tot de rechtspersoon. Aan de orde is de vraag wanneer de vordering van de socialeverzekeringkas verjaart en hoe deze verjaringstermijn kan worden gestuit. De verjaringstermijn duurt vijf jaren en start op 1 januari, volgend op het jaar waarvoor de bijdragen verschuldigd zijn. De wettekst omschrijft drie groepen stuitingdadens (art. 16, § 2, tweede lid Sociaal Statuut der Zelfstandigen). In eerste instantie is dat de gemeenschappelijk gedefinieerde stuiting: een dagvaarding (zelfs voor het onbevoegde) gerecht, een bevel tot betaling, een beslag of de erkenning van het recht door de schuldenaar. Naast deze letterlijke verwijzing naar art. 2244 e.v. BW formuleert de socialezekerheidswet twee andere manieren om een verlenging van de verjaringstermijn te verkrijgen. Dat kan door een aangetekende brief waarmee het inningsorganisme bijdragen opvoert of door een aangetekende brief waarmee het RSVZ de betrokken zelfstandige aanmaant om aan te sluiten bij een socialeverzekeringkas.

De verjaringsproblematiek wordt reëel in de driehoeksverhouding rechtspersoon-zelfstandige-socialeverzekeringkas. Wanneer de mandataris of vennoot nalaat (tijdig) sociale bijdragen te betalen, zal de socialeverzekeringkas de zelfstandige in de regel per aangetekende brief in gebreke stellen. Vaak gebeurt het dat de zelfstandige daaraan geen of onvoldoende gevolg geeft of zelfs met de noorderzon verdwijnt. Op dat ogenblik zal de socialeverzekeringkas haar pijlen richten op de rechtspersoon, die immers hoofdelijk (en wettelijk) verbonden is tot betaling van de sociale bijdragen. Bij weigering van de rechtspersoon kan de socialeverzekeringkas een vordering instellen voor de territoriaal bevoegde arbeidsrechtbank. Voorwaarde daartoe is wel dat zij die vordering tijdig inleidt, namelijk binnen de verjaringstermijn van vijf jaar, behalve in geval van rechtsgeldige stuiting ten opzichte van de rechtspersoon.

Het is over dit laatste punt dat het hoogste rechtscollege zich diende te buigen. Uit de feiten, weergegeven in het motiverend gedeelte van het arrest, blijkt onder andere dat de vennootschap een (eerste) ingebrekestelling had ontvangen op 3 december 2002. Voorheen

waren wel bijdragen gevorderd van de bedrijfsleider (hoofdschuldenaar) via een aangetekende brief van 21 december 1999. Die brief was enkel verstuurd naar de zelfstandige en niet naar de vennootschap. Uiteindelijk dagvaardde het RSVZ op 14 februari 2003 zowel de bedrijfsleider als de vennootschap voor het vorderen van achterstallige sociale bijdragen, betrekking hebbend op het eerste trimester van 1996 tot het eerste trimester van 1999.

De rechtsvraag was of de aan de zelfstandige (en enkel aan hem) toegestuurde aangetekende brief ook telt als stuitingdaad ten opzichte van de rechtspersoon. De arresten van het Arbeidshof te Luik, waartegen de cassatievoorziening was ingesteld, beantwoordden die vraag negatief. Het arbeidshof had geoordeeld dat enkel de aangetekende brief (van 3 december 2002) aan het adres van de vennootschap een relevante stuitingdaad was, waardoor de sociale bijdragen van het volledige jaar 1996 verjaard waren. In het gepubliceerde tussenarrest van 25 april 2006 (*JTT* 2006, 430) besliste het Luikse Arbeidshof met andere woorden dat de aangetekende brief, gericht aan (enkel) de zelfstandige, de verjaring ten aanzien van de hoofdelijk gehouden rechtspersoon niet stuit.

Die redenering is overigens logisch en perfect verdedigbaar. Art. 16, § 2, tweede lid van het Sociaal Statuut der Zelfstandigen bepaalt drie groepen stuitingdaden. Voor de eerste groep wordt eenvoudigweg verwezen naar «*de artikelen 2244 e.v. BW*». In die artikelenreeks zit ook art. 2249, eerste lid BW vervat. Die norm kent duidelijk een «*externe werking*» toe aan de ingebrekestelling van een van de hoofdelijke schuldenaars, «*overeenkomstig de bovenstaande artikelen*». Een dagvaarding voor het gerecht, een bevel tot betaling en een beslag geformuleerd ten opzichte van de hoofdschuldenaar, stuiten dus ook de verjaringstermijn ten opzichte van de hoofdelijke medeschuldenaar. Ook een erkenning van de schuld door de hoofdschuldenaar zorgt voor een stuitend effect van de verjaring ten opzichte van de andere hoofdelijk gehouden schuldenaars.

Lezing van dat art. 2249, eerste lid BW laat inzien dat enkel de stuitingdaden in het Burgerlijk Wetboek worden bedoeld, en dan nog enkel degene opgesomd in «*de voorgaande artikelen*» (2242 tot 2248). Er kan dus worden verdedigd dat de regel van art. 2249, eerste lid BW zich niet uitstrekt over andere, door de socialezekerheidswet opgesomde stuitingdaden, zoals een aangetekende brief van de socialeverzekeringskas of het RSVZ met het oog op het opvorderen van bijdragen, respectievelijk aanmanen tot aansluiting.

Het was ook die gedachtegang waarop het Arbeidshof te Luik zijn arrest van 25 april 2006 heeft gestoeld. Met die *ratio decidendi* stond het hof overigens niet alleen (zie: J. Morren, «*Ontwikkelingen van sociale ze-*

kerheid 2001-2006. Toepassingsgebied en bijdrageregeling zelfstandigen: rechtspraak», *TSR* 2006, bijzonder nummer, (127) 142-143, met verwijzing naar o.a. Arbh. Brussel 14 april 2000, AR 36 958, onuitg.). Ook de Arbeidsrechtbank te Brussel had eerder in diezelfde zin geoordeeld (Arbrb. Brussel 7 januari 2000, *Soc.Kron.* 2001, 212) en ontzegde de aangetekende brief van het RSVZ, waarmee het de debiteur aanspoorde zich aan te sluiten bij een socialeverzekeringskas, een stuitende werking ten aanzien van de rechtspersoon. Algemeen besliste de arbeidsrechtbank dat de twee door het Sociaal Statuut der Zelfstandigen gedefinieerde stuitingdaden (aangetekende brief van de socialeverzekeringskas of van het RSVZ, gericht aan de zelfstandige, ter opvordering van bijdragen respectievelijk aansluiting bij een socialeverzekeringskas) geen effect kunnen hebben ten opzichte van de rechtspersoon, omdat de regelgever daarover niets heeft bepaald en aangezien uitzonderingen op het intreden van verjaring strikt en limitatief moeten worden gelezen. De in de socialezekerheidswet opgenomen stuitingdaden staan met andere woorden in contrast met de gemeenrechtelijke stuitinghandelingen, waaraan het Burgerlijk Wetboek wel (tekstueel) een verruimde werking toekent. De arbeidsrechtbank verwijst trouwens naar een precedent van dezelfde rechtsmacht (Arbrb. Brussel 13 januari 1998, rolnr. 37.709/97, onuitg.).

In de rechtspraak en rechtsleer waren ook dissonante geluiden waarneembaar (zie: G. Van Limberghen, A. Van Regenmortel, E. D'Erbée, K. Heemeryck en M. Van Belle, «*Sociaal statuut der zelfstandigen (1996-2005)*», *TSR* 2006, (223) 309-310; Arbh. Antwerpen 2 april 1999, AR 970 841, onuitg., aangehaald in J. Morren, *o.c.*, *TSR* 2006, bijzonder nummer, 142). Twee argumenten werden daarvoor aangevoerd.

Een eerste sokkel vond men in art. 1206 BW. In dat artikel lezen we dat vervolgingen tegen een van de hoofdelijke schuldenaars de verjaring ten opzichte van allen stuit. Hoewel art. 1206 BW is gerangschikt onder Titel III van Boek III van het Burgerlijk Wetboek en dus betrekking heeft op «*contracten en verbintenissen uit overeenkomst in het algemeen*», neemt men aan dat het ook van toepassing is op verbintenissen die hun oorsprong vinden *in de wet* (art. 1202, tweede lid BW; Cass. 15 februari 1974, *Arr.Cass.* 1974, 661; H. De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, III, Brussel, Bruylant, 1967, 310-312 en 343). Toch werd dat artikel weggewuifd in de hierboven vermelde bodemrechtspraak. Zowel het Arbeidshof te Luik als de Arbeidsrechtbank te Brussel meenden dat een aangetekende brief bezwaarlijk een «*vervolging*» in de zin van art. 1206 BW kan uitmaken, en daarom nooit de verjaring tegen de hoofdelijk gehouden persoon kan stuiten. Men kan immers moeilijk om de vaststelling heen dat de aangetekende brief niet is opgenomen in

de artikelen 2244, 2248 en 2249 BW, maar een aparte «behandeling» kent in de socialezekerheidswet (art. 16, § 2, 2° en 3° Sociaal Statuut der Zelfstandigen).

Het tweede argument putte men uit een cassatiearrest van 14 januari 2002 (RW 2003-04, 214, eveneens van de derde Franstalige kamer van het Hof), waarmee uitspraak werd gedaan over de draagwijdte van een stuiting via aangetekende brief. Het Hof vernietigde een arrest van het Arbeidshof te Brussel waarin werd geoordeeld dat de hoofdelijkheid zich enkel toespitst op de *betaling* van bijdragen. Daardoor zou de aanmaning van het RSVZ aan de zelfstandige om zich *aan te sluiten* geen gevolgen hebben ten opzichte van de rechtspersoon waarvan de zelfstandige vennoot of mandataris is. De toenmalige eerste advocaat-generaal Leclercq vestigde er in zijn conclusie bij het arrest evenwel de aandacht op dat art. 16, § 2, eerste lid en tweede lid, 3° Sociaal Statuut der Zelfstandigen, in algemene termen is verwoord en geen onderscheid maakt. Daarnaast verwees hij naar een eerder arrest van het Hof (Cass. 6 juni 1988, TSR 1988, 295) waarin we lezen dat het Sociaal Statuut der Zelfstandigen geen verdere beperking oplegt aan de ingestelde hoofdelijkheid. Het Hof van Cassatie volgde en overwoog, weliswaar in vrij algemene termen, dat (1) de rechtspersonen zijn gehouden tot dezelfde schuld als hun vennoten of mandatarissen en (2) dat de verjaring wordt gestuit ten aanzien van alle personen die tot dezelfde schuld zijn gehouden.

Hoewel het Hof van Cassatie die zaak verwees naar het Arbeidshof te Luik, bleef die laatste rechtsmacht in andere arresten toch vasthouden aan de stelling dat de aangetekende brief van het inningsorganisme, gericht aan de vennoot of mandataris, de verjaring ten opzichte van de rechtspersoon niet stuit. Getuige daarvan het hierboven vermelde (tussen)arrest van 25 april 2006, waarin het arbeidshof expliciet vermeldde dat het cassatiearrest van 14 januari 2002 art. 2249 BW niet in de beoordeling had betrokken. Het arbeidshof verwees in dat verband ook naar zijn eerdere rechtspraak (Arbh. Luik, afdeling Namen, 18 juni 2002, AR 6 641/2000, onuitg., www.cass.be (consultatie 20 december 2011)).

Volgens bepaalde rechtsleer liet het cassatiearrest van 14 januari 2002 inderdaad niet zomaar toe te besluiten dat daarmee ook de discussie is beslecht voor de ruime(re) stuitende werking van de aangetekende brief van de socialeverzekeringskas, gericht aan de vennoot of mandataris van de hoofdelijk gehouden rechtspersoon (zie: M. Van Cotthem en A. Van Regenmortel, «De verjaring in de bijdrageregeling voor zelfstandigen» in A. Van Regenmortel, R. Janvier en V. Vervliet (eds.), *Actuele problemen van het socialezekerheidsrecht. Verjaring en sociale zekerheid*, Brugge, die Keure, 2011, (157) 192-193).

Toch begaven enkele arbeidsgerechten zich op de weg die het «pioniersarrest» van het Hof van Cassatie

van 14 januari 2002 had uitgestippeld, en bevestigden de verjaringstuitende werking van de aangetekende brief van het inningsorganisme, gericht aan de zelfstandige, ten opzichte van de hoofdelijk gehouden rechtspersoon (zie bv. Arbh. Gent, afdeling Brugge, 9 november 2010, TGR-TWVR 2011, 158; Arbh. Brussel 11 juli 2008, AR 50 211, onuitg., www.hrtdoday.be (consultatie 17 november 2008), Arbh. Brussel 9 januari 2004, AR 38 693, onuitg., vermeld in J. Morren, o.c., TSR 2006, bijzonder nummer, 143).

Het stond wellicht in de sterren geschreven dat het Hof van Cassatie vroeg of laat die recente bodemrechtsspraak zou bijvallen, min of meer in de lijn van zijn arrest van 14 januari 2002. Dat is gebeurd met het hier besproken arrest van 18 maart 2011. Daarmee sluit het Hof de polemiek af. Aan de door het met de invordering belaste organisme verstuurd aangetekende brief, waarmee bijdragen worden gevorderd van de vennoot of mandataris, komt ook een verjaringstuitende werking toe ten aanzien van de tot betaling van die bijdragen hoofdelijk gehouden rechtspersoon.

Die interpretatie leidt wel tot een weinig comfortabele positie van de hoofdelijk gehouden rechtspersoon. Wanneer de socialeverzekeringskas enkel aangetekende brieven stuurt naar de vennoot of mandataris, wordt ook de verjaringstermijn ten opzichte van de rechtspersoon gestuit, zonder dat die laatste daarvan behoorlijk wordt geïnformeerd. In dat verband kunnen we verwijzen naar een arrest van het Arbeidshof te Antwerpen (4 mei 2001, *Soc.Kron.* 2005, 280), waarin wordt geoordeeld dat dit gevolg in principe niet strijdig is met art. 6 EVRM en het grondwettelijke gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel.

Jeroen Lorré

Advocaat

Wetenschappelijk medewerker
vakgroep sociaal recht Universiteit Gent

Hof van Beroep te Brussel

33e Kamer – 17 november 2008

Voorzitter: de h. Senaeve

Openbaar ministerie: mevr. Deneulin

Advocaten: mrs. Bosch loco Durnez en Michel

1. Rechtsmiddelen – Burgerlijke zaken – Hoger beroep – Belang – Geen betwisting in eerste aanleg – 2. Ouderlijk gezag – Verblifsregeling – Kinderrechtenverdrag – Mening van jongvolwassen kind – Passend belang – 3. Alimentatie – Ouders tegenover kind – Uitvoering – Onafhankelijk van een vordering in rechte